ĢENERĀLADVOKĀTES KRISTĪNES ŠTIKSAS-HAKLAS [*CHRISTINE STIX-HACKL*] SECINĀJUMI,

sniegti 2006. gada 12. septembrī [1]

I — Ievads

1. Izskatāmajā lietā *Ufficio del Giudice di pace di Monselice* [Monseličes Miertiesas birojs] lūdz Tiesu interpretēt Direktīvas 2000/13/EK [2] 2., 3. un 12. pantu. Būtībā tas ir jautājums par to, kurš saskaņā ar Kopienas tiesībām var saukt pie atbildības, ja uz fasēta pārtikas produkta etiķetes norādītās vērtības — pamata lietā zāļu liķiera spirta saturs tilpuma procentos — neatbilst patiesajām vērtībām. Pamata lietas apstākļos pie atbildības var saukt, vai nu, no vienas puses, par produkta ražošanu un fasēšanu atbildīgo ražotāju, vai, no otras puses, vienkāršu pārtikas preču izplatītāju, kas darbojas kādā citā dalībvalstī.

II — Atbilstošās tiesību normas

A — *Kopienas tiesības*

2. Ar Direktīvu 2000/13 pārskatāmības un skaidrības labad tika konsolidēta un atcelta Direktīva 79/112/EEK [3], kura jau vairākkārt bijusi grozīta būtiskos punktos [4].

3. Direktīvas 2000/13 sestais apsvērums ir formulēts šādi:

"Jebkuru pārtikas marķēšanas noteikumu galvenais uzdevums būtu informēt un aizsargāt patērētāju."

1 — Oriģinālvaloda — vācu.

2 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 20. marta Direktīva [2000/13/EK] par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz pārtikas produktu marķēšanu, noformēšanu un reklāmu (OV L 109, 29. lpp., turpmāk tekstā — "Direktīva 2000/13").

3 — Padomes 1978. gada 18. decembra Direktīva [79/112/EEK] par dalībvalstu likumu tuvināšanu attiecībā uz pārtikas produktu marķēšanu, noformējumu un reklamēšanu (OV L 33, 1. lpp.).

4 — Skat. Direktīvas 2000/13 pirmo apsvērumu.

4. Direktīvas 2000/13 1. panta 1. punkts nosaka:

"Šī direktīva skar galapatērētājam piegādājamo pārtikas produktu marķēšanu, kā arī dažus to noformēšanas un reklāmas aspektus."

Direktīvas 2000/13 1. panta 3. punkts ietver jēdzienu definīcijas. Saskaņā ar šīm definīcijām [5] "[..] "fasēts pārtikas produkts" nozīmē "jebkuru galapatērētājam un ēdināšanas iestādei piegādājamo vienību, kas sastāv no pārtikas produkta un iesaiņojuma, kurā tas ievietots, pirms to piedāvā pārdošanai, vienalga vai šāds iesaiņojums pilnībā vai tikai daļēji aptver pārtikas produktu, bet, jebkurā gadījumā, tādā veidā, lai tā saturu nevarētu izmainīt, neatverot vai nenomainot iesaiņojumu".

5. Direktīvas 2000/13 2. panta 1. punkts izvilkuma veidā nosaka:

"1) Marķējums un izmantojamās metodes nedrīkst:

a) būt tādas, kas maldina pircēju, konkrēti:

i) par pārtikas produkta raksturīgajām pazīmēm un jo īpaši tā raksturu, identitāti, īpašībām, sastāvu, daudzumu, derīgumu, izcelsmi vai pirmavotu, izgatavošanas vai ražošanas veidu;

ii) piedēvējot pārtikas produktam tādu iedarbību vai īpašības, kas tam nepiemīt;

iii) liekot saprast, ka pārtikas produktam piemīt īpašas pazīmes, kad īstenībā šādas pazīmes piemīt visiem līdzīgiem pārtikas produktiem;

b) [..]."

6. Direktīvas 2000/13 3. panta 1. punktā ir noteikts izsmeļošs to norāžu saraksts, kurām obligāti jābūt pārtikas produktu marķējumā. Šīs normas 7. punkts paredz, ka jābūt "Kopienā reģistrēta ražotāja, fasētāja vai

5 — 1. panta 3. punkta b) apakšpunkts.

pārdevēja vārda vai uzņēmuma nosaukuma un adreses" norādei, un 10. punkts "attiecībā uz dzērieniem, kas satur vairāk nekā 1,2 % spirta pēc tilpuma" paredz norādi par "faktiskā spirta saturu tilpuma procentos".

7. Direktīvas 2000/13 12. pants nosaka:

"Normas attiecībā uz norādēm par spirta saturu tilpuma procentos produktiem, kas atbilst tarifu pozīcijai Nr. 22.04. un 22.05., nosaka īpašie Kopienas noteikumi, ko piemēro šiem produktiem.

Attiecībā uz pārējiem dzērieniem, kas satur vairāk nekā 1,2 % spirta pēc tilpuma, šīs normas nosaka saskaņā ar 20. panta 2. punktā paredzēto procedūru."

8. Norādes par spirta saturu tilpuma procentos produktiem saskaņā ar Direktīvas 2000/13 12. pantu sīkāk regulē Direktīvas 87/250/EEK [6] noteikumi.

6 — 1987. gada 15. aprīļa Direktīva par spirta tilpumkoncentrācijas norādi, marķējot alkoholiskos dzērienus pārdošanai galapatērētājam (OV L 113, 57. lpp.).

9. Direktīvas 87/250 3. panta 1. punkts izvilkuma veidā nosaka:

"Pozitīvās un negatīvās pielaides normas robežās attiecībā uz spirta tilpumkoncentrāciju, izteiktas absolūtos skaitļos, ir šādas:

a) dzērieniem, kas nav turpmāk minēti:

0,3 tilp. %;

[..]."

10. Direktīvas 2000/13 13. panta 1. punkts nosaka:

"a) Fasētām pārtikas precēm 3. pantā un 4. panta 2. punktā paredzētās norādes atrodas uz iesaiņojuma vai uz tam pievienotas etiķetes.

b) Neatkarīgi no a) apakšpunkta un neierobežojot Kopienas noteikumus par nominālo daudzumu, ja fasētās pārtikas preces

— paredzētas galapatērētājam, bet tās laiž tirgū, pirms tās pārdod galapatērētājam, un ja šajā laikposmā tas nenozīmē pārdošanu ēdināšanas iestādei,

— paredzēts piegādāt ēdināšanas iestādei tālākai pagatavošanai, pārstrādei, sasmalcināšanai vai sagriešanai,

3. pantā un 4. panta 2. punktā pieprasītajām norādēm jābūt tikai tirdzniecības dokumentos, kas attiecas uz šīm pārtikas precēm, ja var garantēt, ka šie dokumenti, kuri satur visu marķējamo informāciju, pievienoti attiecīgajām pārtikas precēm vai nosūtīti pirms vai vienlaikus ar to piegādi.

c) Šā panta b) apakšpunktā minētajā gadījumā norādēm, kas minētas 3. panta 1. punkta 1., 5. un 7. apakšpunktā, un atkarībā no apstākļiem 10. pantā, jābūt arī uz ārējā iesaiņojuma, kurā pārtikas produktus laiž tirgū."

11. Visbeidzot, Direktīvas 2000/13 14. pants paredz:

"Ja pārtikas produktus piedāvā pārdošanai galapatērētājam vai ēdināšanas iestādēm bez iesaiņojuma vai ja pārtikas produktus iesaiņo tirdzniecības vietā pēc patērētāja lūguma, vai tos fasē tiešai pārdošanai, dalībvalstis paredz sīki izstrādātas normas attiecībā uz veidu, kā nodrošināt 3. pantā un 4. panta 2. punktā noteiktās norādes.

Tās var izlemt, ka nav jānodrošina visas vai dažas no šīm norādēm, ar noteikumu, ka pircējs tomēr saņem pietiekamu informāciju."

12. Tāpat būtu jānorāda uz Regulu (EK) Nr. 178/2002 [7]. Tās trīsdesmitais apsvērums nosaka:

"Uzņēmēji, kas iesaistīti pārtikas apritē, labāk par citiem spēj izstrādāt drošu sistēmu gan

7 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 28. janvāra Regula, ar ko paredz vispārīgus pārtikas aprites tiesību aktu principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu (OV L 31, 1. lpp, turpmāk tekstā — "Regula Nr. 178/2002").

attiecībā uz pārtikas piegādi, gan attiecībā uz nodrošinājumu, ka piegādātā pārtika būs nekaitīga; tādējādi tām vajadzētu būt galvenajām personām, kas ir juridiski atbildīgas par pārtikas nekaitīgumu. Kaut arī minēto principu īsteno dažās dalībvalstīs un pārtikas aprites tiesību aktu jomās, citās jomās tas vai nu nav izteikts, vai arī atbildību uzņemas dalībvalsts kompetentās iestādes, veicot kontroli. Tādas atšķirības dažādās dalībvalstīs var radīt šķēršļus tirdzniecībā un izkropļojumus konkurencē starp uzņēmējiem, kas iesaistīti pārtikas apritē."

atrodas viņu pārziņā, nodrošina, lai pārtika vai barība atbilstu pārtikas aprites tiesību aktu prasībām, kas attiecas uz viņu darbību, un pārbauda, vai minētās prasības ir izpildītas.

2) Dalībvalstīs ir spēkā pārtikas aprites tiesību akti, un tās uzrauga un pārbauda, lai uzņēmēji, kas iesaistīti pārtikas un barības apritē, visos ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmos pildītu attiecīgās pārtikas aprites tiesību aktu prasības.

13. Regulas Nr. 178/2002 3. panta 3. punkts ietver šādu definīciju:

"Šajā regulā [..] "uzņēmējs, kas iesaistīts pārtikas apritē", ir ikviena fiziska vai juridiska persona, kura atbildīga par to, lai tiktu nodrošināts, ka viņa/viņas kontrolē esošais pārtikas uzņēmums izpilda pārtikas aprites tiesību aktu prasības."

Minētajā nolūkā tajās darbojas oficiālas kontroles sistēma un tiek veiktas citas apstākļiem atbilstīgas darbības, tostarp sabiedrības informēšana par pārtikas un barības nekaitīgumu un risku, pārtikas un barības nekaitīguma uzraudzību, un citas uzraudzības darbības, kas skar visus ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmus.

14. Regulas Nr. 178/2002 17. pants ar virsrakstu "Pienākumi" nosaka:

"1) Uzņēmēji, kas iesaistīti pārtikas un barības apritē, visos ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmos uzņēmumos, kas

Dalībvalstis arī izstrādā noteikumus par pasākumiem un sankcijām, ko piemēro par pārtikas un barības aprites tiesību aktu pārkāpšanu. Tādiem pasākumiem un sankcijām jābūt efektīviem, samērīgiem un preventīviem."

B — *Valsts tiesības*

15. 1992. gada 27. janvāra Dekrēts-likums Nr. 109 par Direktīvas 89/395/EEK un Direktīvas 89/396/EEK par pārtikas produktu marķēšanu, noformēšanu un reklāmu transponēšanu [8] tika grozīts ar 2003. gada 23. jūnija Dekrētu-likumu Nr. 181 par Direktīvas 2000/13/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz pārtikas produktu marķēšanu, noformēšanu un reklāmu transponēšanu [9] (turpmāk tekstā — "Dekrēts-likums Nr. 109/92").

16. Dekrēta-likuma Nr. 109/92 12. panta 3. punkts nosaka:

"Pozitīvās un negatīvās pielaides normas robežās attiecībā uz norādi par spirta tilpumkoncentrāciju, izteiktas absolūtos skaitļos, ir šādas:

[..]

d) 0,3 tilp. % citiem dzērieniem nekā tiem, kas ir minēti a), b) un c) apakšpunktā."

17. Dekrēta-likuma Nr. 109/92 18. panta 3. punkts paredz:

"Par [12. panta] noteikumu pārkāpumu piemēro administratīvo naudas sodu no EUR 600 līdz EUR 3500 apmērā."

III — Fakti, tiesvedība un prejudiciālie jautājumi

18. 2003. gada 13. martā *ULSS* (*Unità Locale socio Sanitaria*) *Nr. 17 Azienda Autonoma Conselve-Este Monselice-Montagnana* (turpmāk tekstā — "*Azienda ULSS Nr. 17*") ierēdņi sastādīja protokolu par piecu zāļu liķiera ar nosaukumu *Amaro alle erbe* paraugu paņemšanu no prasītājai pamata lietā — *Lidl Italia Srl* (turpmāk tekstā — "*Lidl Italia*")—piederošās tirdzniecības vietas, kas atrodas *Via Colombo 33*, Monseličē [*Monselice*], plauktiem. Spriežot pēc alkoholiskā dzēriena etiķetēm, to Vācijā ražo *Jürgen Weber GmbH*.

19. 2003. gada 17. martā paņemto paraugu analīzes veica *ARPAV* (*Agenzia Regionale per la Prevenzione e Protezione Ambientale del Veneto* [Venetas Reģionālā vides drošības un aizsardzības aģentūra]) Padujas [*Padua*] pro-

8 — 1992. gada 17. februāra *GURI* Nr. 39, *supplemento ordinario* [parastais pielikums].

9 — 2003. gada 21. jūlija *GURI* Nr. 167.

vinces nodaļa. Šīs analīzes uzrādīja, ka faktiskais spirta saturs tilpuma procentos bija mazāks nekā ražotāja uz *Lidl Italia* izplatīto zāļu liķiera etiķetes norādītie 35 %. Analīzēs uzrādītās vērtības bija zemākas arī par pielaides robežu 0,3 %, kāda pieļaujama šāda veida dzērieniem.

20. Savukārt turpmākas *Lidl Italia* kādā valsts veselības dienesta sertificētā laboratorijā veiktās analīzes uzrādīja, ka zāļu liķiera faktiskā spirta saturs tilpuma procentos atbilst uz etiķetes norādītajiem ražotāja datiem. Taču vēlāk sekojošajās *Instituto Superiore di Sanità* veiktajās analīžu pārbaudēs apstiprinājās, ka faktiskā spirta saturs tilpuma procentos, lai arī nedaudz, tomēr ir mazāks nekā uz izstrādājuma etiķetes norādītais.

21. Pamatojoties uz iepriekš minēto analīžu rezultātiem 2003. gada 3. jūlijā *Azienda ULSS Nr. 17* apgalvoja, ka *Lidl Italia* pārkāpusi Dekrēta-likuma Nr. 109/92 12. panta 3. punkta d) apakšpunktu. 2004. gada 23. decembrī atbildētāja pamata lietā — *Comune di Arcole* (turpmāk tekstā — "atbildētāja") pēc administratīvā procesa pabeigšanas uzlika *Lidl Italia* maksāt soda naudu EUR 3115 apmērā.

22. *Lidl Italia* šo lēmumu apstrīdēja, pamatojot ar to, ka to nevar vainot par šo pārkāpumu, jo *Lidl Italia* neražo attiecīgo izstrādājumu un tās darbība aprobežojas tikai un vienīgi ar šī produkta izplatīšanu savās tirdzniecības vietās.

23. Iesniedzējtiesa — *Giudice di pace di Monselice* — uzskata, ka tās izskatāmās lietas izspriešana ir atkarīga no Direktīvas 2000/13 2., 3. un 12. panta interpretācijas. Tādēļ tā nolēma apturēt tiesvedību un ar 2005. gada 12. jūlija lēmumu, kas Tiesā reģistrēts 2005. gada 12. augustā, uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

1) Vai Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 20. marta Direktīva 2000/13/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz pārtikas produktu marķēšanu, noformēšanu un reklāmu, attiecībā uz pārtikas produktiem, kas ir paredzēti piegādei bez turpmākas apstrādes un ir definēti šīs direktīvas 1. pantā ir interpretējama tā, ka it īpaši tās 2., 3. un 12. pantā paredzētie un uzliktie pienākumi attiecas vienīgi uz attiecīgo pārtikas produktu ražotāju?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai Direktīvas 2000/13/EK 2., 3. un 12. pants interpretējami tā, ka tie izslēdz iespēju, ka vienkāršs izplatītājs no dalībvalsts pārtikas produktam, kas ir paredzēts piegādei bez turpmākas apstrādes (kā tas definēts Direktīvas 2000/13/EK 1. pantā), ko ir ražojis tirgus dalībnieks, kas atrodas citā dalībvalstī, būtu uzskatāms par atbildīgu par valsts iestādes norādīto pārkāpumu, kas saistīts ar neprecīzām vērtībām (šajā gadījumā spirta saturu), ko pārtikas produkta etiķetē norādījis ražotājs, un

tādējādi tiktu sodīts, lai gan tas (kā vienkāršs izplatītājs) aprobežojas tikai ar tāda pārtikas produkta tirdzniecību, kādu viņam ir piegādājis ražotājs?"

IV — Par prejudiciālajiem jautājumiem

A — *Ievada piezīmes*

24. Vispirms jāatgādina, ka tiesu sadarbības ietvaros lietās par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu valsts tiesai ir pienākums noteikt un izvērtēt pamata lietas faktus, kamēr Tiesas uzdevums ir sniegt valsts tiesai norādes par [Kopienas tiesību aktu] interpretāciju, kas ir nepieciešamas konkrētās izskatāmās lietas izspriešanai.

25. Šī lieta būtībā attiecas uz jautājumu — kurš saskaņā ar Kopienas tiesību aktiem par pārtikas produktu marķēšanu ir atbildīgs par datu pareizību uz fasēta pārtikas produkta etiķetes. Ja pirmajā prejudiciālajā jautājumā tiek apskatīta ražotāja atbildība, tad otrajā prejudiciālajā jautājumā tiek apskatīta tādas personas atbildība, kas ir tikai šāda pārtikas produkta izplatītāja. Tā kā atbilde uz otro prejudiciālo jautājumu ir atkarīga no atbildes uz pirmo prejudiciālo jautājumu, tad abus šos jautājums var apskatīt vienlaicīgi.

26. Pretēji Itālijas valdības uzskatam otro prejudiciālo jautājumu nevar atzīt par nepieņemamu tikai tādēļ, ka tas skar dalībvalstu krimināltiesību normas. Tiesas uzdevums nav pārbaudīt, vai no Direktīvas izrietošie pienākumi ietilpst valsts krimināltiesību vai administratīvo tiesību piemērošanas jomā.

B — *Būtiski argumenti*

27. *Lidl Italia* uzskata, ka tikai pārtikas produktu ražotājs var ievērot direktīvas noteikumus par obligātām norādēm pārtikas produktu marķējumā, lai aizsargātu patērētāju. Ir acīmredzams, ka pārdevējs, kurš ir atbildīgs tikai par attiecīgā produkta izplatīšanu, nekādi nevar zināt informāciju, kas attiecas tikai uz produkta ražošanas procesu. Pie atbildības varētu saukt tikai izplatītāju, kurš ir iesaistīts iepriekšējā produktu fasēšanā. Tomēr Direktīva neapšaubāmi izslēdz jebkāda veida atbildību bez vainas no izplatītāja puses.

28. Kā uzskata *Itālijas valdība*, tad, ņemot vērā tiesiskās paļāvības aizsardzības principa, proti, labticības principa aizsardzību attiecībā uz kāda izstrādājuma izplatītāju, no šī izstrādājuma ražotāja tiek sagaidīts, ka tas pieturēsies pie pastāvošajiem harmonizētajiem Kopienas tiesību noteikumiem. Šis princips nav piemērojams vienīgi tad, ja pastāv kāda daudz specifiskāka tiesību norma, piemēram, Regula Nr. 178/2002.

29. *Francijas valdība* uzskata, ka dalībvalsts ir tiesīga prasīt, lai kāda pārtikas produkta pārdevējs garantētu norāžu uz šī produkta etiķetes pareizību. Šī prasība kalpo patērētāju informēšanai un aizsardzībai galvenokārt gadījumos, ja šī produkta ražotājs ir reģistrēts kādā citā dalībvalstī. Katrā ziņā izplatītāja atbildība produkta importa valstī neatbrīvo ražotāja reģistrācijas valsti no pārbaužu veikšanas par to, vai šis ražotājs ir ievērojis pareizas produktu marķēšanas pienākumus. Dalībvalstu kompetentās iestādes šajā ziņā var viena otru atbalstīt.

30. *Spānijas valdība* atsaucas uz patērētāju aizsardzību, lai uzsvērtu, ka nedrīkst *a priori* izslēgt visu to pārdevēju atbildību, kuri ir iesaistīti kādā no produktu laišanas preču vai pakalpojumu tirgū posmiem, pirms šis produkts tiek nodots galapatērētāja rīcībā. Tieši valsts tiesai ir jāpārbauda, vai attiecīgā uzņēmuma rīcība ir tāda, ka izpildīti priekšnoteikumi sodošas normas piemērošanai, un turklāt vai tas ir rīkojies pretlikumīgi un ir vainojams par nodarījumu. Tomēr Direktīvas interpretācija neizslēdz iespēju sodīt kāda produkta izplatītāju par tā rīcību neatkarīgi no iespējamās ražotāja sodīšanas, it īpaši tādēļ, ka izplatītājs atrodas tuvāk patērētājam.

31. *Nīderlandes valdība* pārstāv viedokli, ka saskaņā ar Direktīvas formulējumu un mērķi pastāvošie pienākumi galvenokārt ir paredzēti visiem tiem pārdevējiem, kuri izplata fasētus pārtikas produktus. Raugoties no patērētāju aizsardzības viedokļa, šie pienākumi attiecas arī uz tām personām, kuras pašas nepiestiprina marķējumu uz produkta.

32. *Komisija* seko pieņēmumam, ka Direktīvas ietvaros trūkst konkrētu noteikumu par atbildības noteikšanu. Tā secina, ka par norāžu uz produkta etiķetes pareizību ir atbildīgs vai nu tikai pats alkoholiskā dzēriena ražotājs, vai arī pastāv solidāra visu to [personu] atbildība, kuras darbojas pārtikas produktu jomā. Raugoties no patērētāju aizsardzības viedokļa un saskaņā ar Regulas Nr. 178/2002 17. panta 1. punktu priekšroka dodama pēdējam interpretācijas variantam.

33. Šādas tirgotāja atbildības priekšnosacījums tomēr ir fakts, ka viņam ir jābūt iespējai pārbaudīt, vai patiesais spirta saturs tilpuma procentos atbilst uz etiķetes norādītajam. To, vai šāda iespēja pastāv, ir jāpārbauda valsts tiesai. Tā uzskata, ka ir pat ļoti iespējams, ka noteiktos gadījumos arī produkta izplatītājam ir iespējas veikt atbilstošas pārbaudes.

C — *Juridiskais vērtējums*

34. Ar savu prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, kurš saskaņā ar Direktīvu 2000/13 ir atbildīgs par norādēm uz fasēta pārtikas produkta etiķetēm un kuru līdz ar to šādu norāžu nepareizības dēļ var saukt pie atbildības.

35. Šajā sakarā vispirms jāsecina, ka Direktīvā 2000/13 nav tieši regulēts jautājums par to, kurš ir atbildīgs par nepareizām norādēm uz produkta etiķetēm. Jāatgādina, ka soda mēra izvēle par tādu pienākumu, kuri izriet no Direktīvas 2000/13, nepildīšanu pamatā ir valsts tiesas kompetencē. Vēl jāatgādina par Tiesas judikatūru, saskaņā ar kuru "dalībvalstīm, saglabājot izvēli noteikt sodus, ir īpaši jāraugās, lai Kopienas tiesību pārkāpumi tiktu sodīti atbilstoši analogiem materiāliem un procesuāliem nosacījumiem, kas tiek piemēroti līdzīga veida un nozīmīguma valsts tiesību pārkāpumu gadījumos, kā arī šiem nosacījumiem ir jāpiešķir sodam efektīvs, samērīgs un preventīvs raksturs" [10].

36. Toties Kopienas tiesību uzdevums ir noteikt šo attiecīgo pienākumu adresātus. Tomēr jāsecina, ka Direktīvā 2000/13, it īpaši tās 2. un 3. pantā, nav noteikts, kas ir šo pienākumu adresāti.

37. Pretēji *Lidl Italia* uzskatam, tikai no tā vien nevar secināt, ka vienkāršu kāda izstrādājuma izplatītāju nekādā gadījumā nevar saukt pie atbildības par nepareizām norādēm uz etiķetes, jo nešķiet, ka šāda atbildība būtu izslēgta. Tad jau tādā pašā veidā varētu argumentēt par labu visām pārējām atbildīgajām pusēm, kuru atbildība arī nav tieši noteikta.

38. Tomēr neapstrīdami ir tas, ka atbildības pastāvēšana par nepareizu norāžu sniegšanu

10 — Skat. it īpaši 2005. gada 3. maija spriedumu apvienotajās lietās C-387/02, C-391/02 un C-403/02 *Berlusconi* (Krājums, I-3565. lpp., 65. punkts ar tālākām norādēm).

uz etiķetes būtiski uzlabo Direktīvas 2000/13 mērķu sasniegšanas efektivitāti.

39. Tādēļ, lai noteiktu, kam ir adresēti Direktīvā 2000/13 paredzētie pienākumi, šī Direktīva ir jāinterpretē, ņemot vērā tās jēgu un mērķi.

1) Vai atbildīgs ir vienīgi ražotājs?

40. Vispirms ir jāapskata pieņēmums, ka atbildīgs ir vienīgi fasēta pārtikas produkta ražotājs.

41. Neraugoties uz to, ka Direktīvā 2000/13 nav šādas normas, šo pieņēmumu varētu balstīt uz citās jomās spēkā esošajām Kopienas tiesībām.

42. Te var atsaukties uz Direktīvas 98/37/EK [11] 8. panta 1. punkta noteikumiem. Šajā sakarā Tiesa nesen secināja, ka "to personu, kas ir atbildīgas par iekārtu atbilstību, skaita paplašināšana neatbilst minētās direktīvas sistēmai un tostarp tās 7. panta 3. punktam" [12].

43. Tomēr ir jāņem vērā, ka šeit būtiskās Direktīvas 2000/13 ietvaros nav ietverta skaidra attiecīgā norma. Vispirms ir jāapskata iepriekš minētās Direktīvas 98/37 7. panta 3. punkta sistemātika no tāda viedokļa, ka šī norma skaidri paredz pasākumus pret marķētāju vai deklarācijas sastādītāju.

44. Papildus tam Direktīvai 98/37 ir citi regulēšanas mērķi, proti — vienkāršot iekārtu atbilstības noteikšanas kārtību, lai pēc iespējas plašākā apmērā nodrošinātu iekārtu brīvu apriti iekšējā tirgū. Turpretī Direktīvas 2000/13 pamata mērķis, saskaņā ar tās sesto apsvērumu ir "informēt un aizsargāt patērētāju". Tādēļ, kamēr tiktu kavēts Direktīvas 98/37 sasniedzamais mērķis un atbildību par marķēšanu nestu arī tirgus dalībnieki, kuri laika izteiksmē atrodas aiz ražotāja, it īpaši importētāji, kuri ieved iekārtas no

11 — Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 22. jūnija Direktīva par to dalībvalstu likumu tuvināšanu, kas attiecas uz iekārtām (OV L 207, 1. lpp.).

12 — 2005. gada 8. septembra spriedums lietā C-40/04 *Yonemoto* (Krājums, I-7755. lpp., 44. punkts).

vienas dalībvalsts citā dalībvalstī, solidārā atbildība sekmētu patērētāju aizsardzību, stimulējot visus izplatīšanas ķēdes dalībniekus garantēt norāžu pareizību uz etiķetes un paplašināt patērētāju izvēles iespējas.

45. Taču arī saskaņā ar Direktīvas 85/374/EEK [13] 1. pantu par produktiem ar trūkumiem atbild ražotājs, turklāt otrajā apsvērumā ir uzsvērts, ka ražotāja atbildība bez vainas ir vienīgais veids, kā atbilstoši risināt modernai tehnoloģiskai ražošanai raksturīgo risku taisnīga sadalījuma problēmu, kas ir raksturīga mūsu laikam, kad attīstās tehnika.

46. Tomēr šāda principā paredzēta ražotāja atbildība saskaņā ar Direktīvas 85/374 1. pantu nav absolūta. Piemēram, norādot uz patērētāju aizsardzību, saskaņā ar ceturto un piekto apsvērumu, visiem ražošanas procesā iesaistītajiem ražotājiem ir jābūt atbildīgiem tiktāl, cik tas attiecas uz trūkumiem gatavajā produktā, sastāvdaļā vai kādā izejvielā, ko viņi piegādājuši, lai aizskartā persona no jebkuras minētās personas varētu pieprasīt pilnu kompensāciju par trūkuma izraisītajiem zaudējumiem. Šajā nozīmē, no vienas puses, Direktīvas 85/374 3. panta 2. punkts paplašina ražotāja jēdzienu, attiecinot to arī uz katru personu, kas, veicot uzņēmējdarbību, Kopienā importē produktu pārdošanai, iznomāšanai, līzingam vai jebkādam izplatīšanas veidam. No otras puses, Direktīvas 85/374 3. panta 3. punkts paredz piegādātāja subsidiāru atbildību gadījumā, kad nav iespējams identificēt produkta ražotāju.

47. Visbeidzot, papildus tam Direktīva 85/374 tika balstīta uz EEK līguma 100. pantu (jaunā redakcijā — EK līguma 100. pants, vēlāk — EKL 94. pants) un līdz ar to ir Iekšējā tirgus direktīva, nevis Direktīva saskaņā ar EKL 153. pantu [14].

48. Ņemot vērā visu iepriekš iztirzāto, nepārliecina arguments, ka tikai produktu ražotājs ir atbildīgs par nepareizām norādēm uz produktu etiķetes Direktīvas 2000/13 jēgas un mērķa izpratnē. Spānijas, Francijas un Nīderlandes valdības, kā arī Komisija, manuprāt, ir pareizi uzsvērušas Direktīvas 2000/13 mērķi — patērētāju aizsardzību.

13 — Padomes 1985. gada 25. jūlija Direktīva par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz atbildību par produktiem ar trūkumiem (OV L 210, 29. lpp.).

14 — Skat. šajā sakarā 2002. gada 25. aprīļa spriedumu lietā C-52/00 Komisija/Francija (*Recueil*, I-3827. lpp., 14. punkts).

Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru [15], interpretējot Kopienas tiesību normas, vērā ir jāņem ne tikai to formulējums, bet arī konteksts, kā arī attiecīgā regulējuma, kurā ietilpst šī norma, mērķi.

2) Vai atbildīgas ir citas, proti, visas personas, kuras ir iesaistītas ražošanas un izplatīšanas procesā?

49. Tādējādi ir jāvaicā, cik lielā mērā var pieņemt, ka atbildīgas ir citas, proti, visas personas, kuras ir iesaistītas ražošanas un izplatīšanas procesā.

50. It īpaši Direktīvas 2001/95/EK par produktu vispārēju drošību [16] 6. panta 1. punkts paredz visu personu atbildību, kuras ir iesaistītas ražošanas un izplatīšanas procesā. Saskaņā ar šiem noteikumiem dalībvalstis nodrošina, ka ražotāji un izplatītāji pilda savus pienākumus saskaņā ar šo direktīvu tā, lai tirgū laistie produkti būtu droši. Diemžēl arī šeit varētu iebilst, ka Direktīvā 2000/13 šāda norma nav atrodama.

51. Attiecībā uz kosmētikas produktu un pārtikas produktu marķēšanu Tiesa [17] ir jau norādījusi uz iespēju, ka faktiski, lai izvairītos no riskiem saistībā ar veselību, attiecīgā produkta ražotājam vai izplatītājam šaubu gadījumā ir pienākums pierādīt marķējumā norādīto datu patiesumu.

52. Starp vienpusēju ražotāja atbildību un visu citu ražošanas un izplatīšanas procesā iesaistīto personu atbildību ir iespējams atrast kompromisu, kā, piemēram, tas top skaidrs no alternatīvā Direktīvas 2000/13 3. panta 1. punkta 7. apakšpunktā ietvertā uzskaitījuma, saskaņā ar kuru uz pārtikas preces etiķetes ir jābūt Kopienā reģistrēta

15 — Skat. 1999. gada 14. oktobra spriedumu lietā C-223/98 *Adidas* (*Recueil*, I-7081. lpp., 23. punkts), 2000. gada 18. maija spriedumu lietā C-301/98 *KVS International* (*Recueil*, I-3583. lpp., 21. punkts), 2000. gada 19. septembra spriedumu lietā C-156/98 Vācija/Komisija (*Recueil*, I-6857. lpp., 50. punkts), 2001. gada 14. jūnija spriedumu lietā C-191/99 *Kvaerner* (*Recueil*, I-4447. lpp., 30. punkts), 2002. gada 10. decembra spriedumu lietā C-491/01 *British American Tobacco [Investments]* un *Imperial Tobacco* (*Recueil*, I-11453. lpp., 203. punkts) un 2003. gada 13. novembra spriedumu lietā C-294/01 *Granarolo* (*Recueil*, I-13429. lpp., 34. punkts) attiecīgi ar tālākām norādēm.

16 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 3. decembra Direktīva par produktu vispārēju drošību (OV 2002, L 11, 4. lpp.).

17 — Attiecībā uz kosmētikas produktu marķēšanu skatīt 1999. gada 28. janvāra spriedumu lietā C-77/97 *Unilever* (*Recueil*, I-431. lpp., 35. punkts). Attiecībā uz pārtikas preču marķēšanu skatīt arī 2003. gada 23. janvāra spriedumu apvienotajās lietās C-421/00, C-426/00 un C-16/01 *Sterenz* un *Haug* (*Recueil*, I-1065. lpp., 38. punkts) un 2004. gada 15. jūlija spriedumu lietā C-239/02 *Douwe Egberts* (Krājums, I-7007. lpp., 42. punkts).

ražotāja, fasētāja *vai* (izcēlums — mans) pārdevēja vārda vai uzņēmuma nosaukuma un adreses norādei.

53. Tiktāl ir jānorāda, ka iepriekšējam tiesību aktam, proti, Direktīvai 79/112 bija jākalpo pārtikas produktu galapatērētāju izglītošanai un aizsardzībai, it īpaši attiecībā uz pārtikas produkta raksturīgajām pazīmēm, raksturu, identitāti, īpašībām, sastāvu, daudzumu, derīgumu, izcelsmi vai pirmavotu, izgatavošanas vai ražošanas veidu [18]. Tas ir nozīmīgi tiktāl, cik to var secināt no Direktīvas 2000/13 pirmā apsvēruma, kurā noteikts, ka ar šo Direktīvu nav paredzēts ieviest jaunus visaptverošus noteikumus un līdz ar to minēto mērķu izmaiņas ir izslēgtas.

54. It īpaši ar Direktīvas 2000/13 3. panta 1. punkta 7. apakšpunktu patērētājam pirmām kārtām ir jānodrošina iespēja sazināties ar personām, kas atbildīgas par kāda pārtikas produkta ražošanu vai tā ieviešanu tirgū, lai varētu sniegt tām pozitīvu vai arī negatīvu kritiku par iegādāto produktu [19]. Šo mērķi var sasniegt tikai tad, ja galapatērētājs šīs personas var viegli identificēt.

55. Tiesa spriedumā lietā *Dega* nosprieda [20], ka šajā sakarā ražotāja un fasētāja situācija atšķiras no pārdevēja situācijas. Pirmo divu gadījumā pamatā runa ir par stabiliem un viegli identificējamiem tirgus dalībniekiem, tā kā pat to iespējamā atrašanās ārpus Kopienas teritorijas būtu viegli nosakāma. Pārdevēja gadījumā turpretī runa ir par mazu tirgus dalībnieku, kuru tādēļ ir grūti identificēt, it īpaši, ja tas ir reģistrēts ārpus Kopienas teritorijas. Tieši šī iemesla dēļ Kopienu likumdevējs attiecībā uz pārtikas produktu marķēšanu dažādiem tirgus dalībniekiem ir izdevis atšķirīgas tiesību normas atkarībā no tā, vai tie — no vienas puses — ir ražotāji un fasētāji vai — no otras puses — pārdevēji. Attiecībā uz ražotājiem un fasētājiem, saskaņā ar Direktīvas 2000/13 3. panta 1. punkta 7. apakšpunktu iepakojuma marķējumā vienlīdzīgi var būt norādes gan par Kopienā reģistrētiem, gan arī ārpus Kopienas teritorijas reģistrētiem ražotājiem vai fasētājiem, turpretim attiecībā uz pārdevējiem norādes par tiem marķējumā var būt tikai tad, ja šie pārdevēji ir reģistrēti Kopienas teritorijā.

56. To, ka ne tikai izstrādājuma ražotājs ir atbildīgs par neprecīzām norādēm marķējumā, ņemot vērā Direktīvas 2000/13

18 — Skat. 1988. gada 14. jūlija spriedumu lietā 298/87 *Smanor* (*Recueil*, 4489. lpp., 30. punkts) un 1997. gada 17. septembra spriedumu lietā C-83/96 *Dega* (*Recueil*, I-5001. lpp., 16. punkts).

19 — Spriedums lietā C-83/96 (minēts 18. zemsvītras piezīmē), 17. punkts, attiecībā uz iepriekšēju tiesību aktu, Direktīvas 79/112 3. panta 1. punkta 6. apakšpunktu, atsaucoties uz 1995. gada 28. jūlija Komisijas atbildi uz rakstisku pieprasījumu Nr. E-2170/95 (OV C 340, 19. lpp.).

20 — Spriedums minēts 18. zemsvītras piezīmē, 18. un 19. punkts.

16. pantu, pierāda arī Komisijas arguments. Ja saskaņā ar šo tiesību normu norādes uz etiķetes ir iespējams publicēt citā valodā, nevis ražotāja valodā, attiecīgi var pieņemt, ka liela nozīme marķēšanas noteikumu ievērošanā ir izplatītājam, proti, nodrošinot, lai galapatērētājs iegūtu visu nepieciešamo informāciju par pārdošanā esošo produktu valodā, ko tas viegli saprot, lai gan ar to vēl nav pateikts, vai izplatītāju var saukt pie atbildības par attiecīgo norāžu uz etiķetes saturisko pareizību.

57. Atbalstot interpretāciju, ka pie atbildības par norāžu saturisko pareizību uz etiķetes var saukt ne tikai ražotāju, var atsaukties arī uz Regulu Nr. 178/2002. Tiesa jau citā lietā [21] ir nospriedusi, ka šī tiesību norma veido papildu tiesisko regulējumu attiecībā pret Direktīvu 2002/46/EK [22], it īpaši tādēļ, ka šī ir vispārīga tiesību norma. Raugoties uz šeit būtisko Direktīvu 2000/13, tā ne ar ko neatšķiras, ja ņem vērā to, ka Direktīvai 2000/13 un Regulai Nr. 178/2002 ir vienāds mērķis, proti, patērētāju aizsardzība pārtikas produktu jomā.

58. Saskaņā ar Regulas Nr. 178/2002 [23] 17. panta 1. punktu uzņēmēji, kas iesaistīti pārtikas un barības apritē, visos ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmos uzņēmumos, kas atrodas viņu pārziņā, nodrošina, lai pārtika vai dzīvnieku barība atbilstu pārtikas apriti regulējošo tiesību aktu prasībām, kas attiecas uz viņu darbību, un pārbauda, vai minētās prasības ir izpildītas.

59. Šajā sakarā, pamatojoties uz aizvien ciešākām un sarežģītākām attiecībām starp ražotāju, izgatavotāju un izplatītāju, atbildībai drīzāk jābūt solidārai, nevis individuālai [24].

21 — 2005. gada 9. jūnija spriedums apvienotajās lietā C-211/03, C-299/03 un no C-316/03 līdz C-318/03 *HLH Warenvertriebs GmbH* un *Arthica* (Krājums, I-5141. lpp., 36. un 38. punkts).

22 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 10. jūnija Direktīva par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz uztura bagātinātājiem (OV L 183, 51. lpp.).

23 — Atsauce uz Regulas Nr. 178/2002 17. panta 1. punktu tiek izmantota kā interpretācijas palīgmateriāls, tomēr *ratione temporis* dēļ tas tieši nav piemērojams, jo šis punkts stājās spēkā vēlāk nekā Regulas 65. pants, proti, 2005. gada 1. janvārī.

24 — Šajā sakarā skat. arī "Guidance on the implementation of articles 11, 12, 16, 17, 18, 19 and 20 of Regulation (EC) n° 178/2002 an general food law", *Conclusion of the Standing Committee on the Food Chain and Animal Health*, I.3.2. Allocation of liability. Tomēr ir jāievēro, ka šim dokumentam nav formāla tiesību akta statuss un strīdu gadījumā galējā interpretācijas kompetence pieder Tiesai. Tomēr tas neliedz interpretācijas ietvaros ņemt vērā citus izteiktos viedokļus.

60. No visa iepriekš minētā izriet, ka Direktīvas 2., 3. un 12. pants nav jāinterpretē tādējādi, ka šajos pantos minētie pienākumi attiecas tikai un vienīgi uz fasēta pārtikas produkta ražotāju. Daudz lielākā mērā pastāv iespēja, ka atbildīgas ir visas personas, kuras ir iesaistītas ražošanas un izplatīšanas procesā.

3) Priekšnoteikumi tam, ka atbildība gulstas uz citām personām, kuras ir iesaistītas ražošanas un izplatīšanas procesā

61. Atbildība par pārtikas produktu etiķešu saturisku pareizību taisnības dēļ paredz, ka attiecīgajai personai ir jāspēj pārbaudīt, vai norādes uz produkta etiķetes ir saturiski pareizas [25].

62. Šajā sakarā *Lidl Italia* pareizi norāda, ka izstrādājuma izplatītājs parasti nespēj kontrolēt attiecīgā produkta ražošanas procesu [26].

63. Tajā pašā laikā nevar pilnībā izslēgt, ka noteiktos gadījumos izplatītājam ir iespējas veikt šādu kontroli. *Lidl Italia* pat to nenoliedz, kad tā piemin, ka izplatītāju, kurš ir iesaistīts produktu iepriekšējā fasēšanā, var saukt pie atbildības. Komisija šajā sakarā piemin, ka dažiem izplatītājiem (piemēram, lielajiem lielveikaliem) ir pietiekamas iespējas pārtikas produktu ražošanas jomā uzlikt ražotājiem noteikumus vai kvalitātes kritērijus, kuru ievērošanu būtu iespējams nodrošināt ar pārbaužu programmām vai regulārām kontrolēm. Starp citu, citiem izplatītājiem ir pat tiešas iespējas efektīgi kontrolēt norāžu uz etiķetes pareizību [27].

64. Secinot valsts tiesas tiesnesim ir pienākums pārbaudīt, vai attiecīgā alkoholiskā dzēriena izplatītājs patiešām spēj pārbaudīt, vai norādes uz etiķetes atbilst patiesajam spirta saturam tilpuma procentos.

25 — Skat. izklāstu par Regulas Nr. 178/2002 17. pantu 24. zemsvītras piezīmē minētā dokumenta I.2. punktā: Implications: "under his/their control".

26 — Uz jautājumu, vai tas attiecas arī uz tā saucamajām "sava zīmola" precēm, šajā gadījumā var neatbildēt, jo izplatītājs pamata lietā strīdīgo izstrādājumu nepiedāvāja kā "sava zīmola" preci.

27 — Tā, piemēram, noteikti vairumtirgotāji iepērk lielā vairumā pudelēs nepildītu vīnu un to pilda pudelēs tikai pārdošanas brīdī.

V — Secinājumi

65. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem ierosinu atbildēt šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 20. marta Direktīvas 2000/13/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz pārtikas produktu marķēšanu, noformēšanu un reklāmu 2., 3. un 12. pants nav jāinterpretē tādējādi, ka šajos pantos minētie pienākumi attiecas tikai un vienīgi uz fasēta pārtikas produkta ražotāju. Pastāv arī to personu atbildība, kuras ir iesaistītas ražošanas un izplatīšanas procesā ar noteikumu, ka tām ir reāla iespēja pārbaudīt norāžu pareizību uz pārtikas produktu etiķetes. Valsts tiesai ir pienākums noteikt, vai tas tā patiešām ir.